

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Czubik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi J. D.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w W. w sprawie o sygn. III AUa [...], z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...], po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 16 lutego 2022 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

J. D. (dalej jako: „Skarżący”), reprezentowany przez pełnomocnika, 15 grudnia 2021 r. wniósł skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa [...], wnosząc o:

- orzeczenie, w terminie określonym w art. 11 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość), że Sąd Apelacyjny w W. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dopuścił się w postępowaniu prowadzonym pod sygn. akt III AUa [...] przewlekłości w związku z brakiem rozpoznania apelacji w rozsądnym terminie;

- na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w [...] do rozpatrzenia sprawy w terminie jednego miesiąca od rozpatrzenia niniejszej skargi;
- na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy z o skardze na przewlekłość, przyznanie na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 20.000 zł;
- zasądzenie na rzecz Skarżącego kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu Skarżący podniósł, że akta sprawy XIV U [...] wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w [...] 3 sierpnia 2016 r., sprawa została zarejestrowana pod sygn. III AUa [...] i od tego czasu do 15 grudnia 2021 r., tj. wniesienia skargi na przewlekłość postępowania, w sprawie (pomimo upływu ponad 5 lat) apelacja nie została rozpoznana.

Pismem z 24 lipca 2020 r. J. D. wniósł skargę na naruszenie przez Sąd Apelacyjny w [...] prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu prowadzonym pod sygn. akt III AUa [...]. Skarga ta została rozpoznana przez Sąd Najwyższy postanowieniem z 28 września 2020 r., I NSP 118/20, który wniesioną skargę oddalił. Skarżący występuje zatem z nową skargą w tej samej sprawie po upływie dwunastomiesięcznego okresu, wskazanego w art. 14 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość.

Jak podniósł Skarżący, w dotychczasowej (utrwalonej) judykaturze Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się, że kilkunastomiesięczny okres wyczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Za przewlekłe uznaje się postępowanie, w którym w danej instancji nie wyznaczono terminu rozprawy przez ponad 12 miesięcy. W orzecznictwie wskazuje się, że przede wszystkim sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych o przyznanie renty lub emerytury powinny być rozpoznawane ze szczególną pilnością.

Dalej autor skargi wskazał, że rozprawy wyznaczone przez Sąd Apelacyjny w [...] na: 25 czerwca 2020 r., 3 września 2020 r. oraz 5 listopada 2020 r. z niewyjaśnionych bliżej względów zostały odwołane. Kolejny termin został wyznaczony dopiero na 22 września 2021 r. i z uwagi na złożony na rozprawie wniosek o wyłączenie sędziego, rozprawa nie zakończyła się wydaniem orzeczenia

co do istoty sprawy. Z akt sprawy nie wynika, aby wniosek złożony na rozprawie w dniu 22 września 2021 r. został rozpoznany. Wprawdzie 7 października 2021 r. Sąd Apelacyjny w [...] wydał postanowienie o odmowie wyłączenia sędziego, jednakże z uzasadnienia tego postanowienia wynika, że zostało ono wydane na skutek rozpoznania wniosku złożonego na rozprawie apelacyjnej 28 sierpnia 2020 r. Ponadto, na dzień złożenia niniejszej skargi nie został wyznaczony kolejny termin w sprawie.

Następnie w skardze podkreślono, że do nierozpoznania wniesionej apelacji przez okres ponad pięciu lat nie przyczynił się Skarżący. Co prawda, w toku prowadzonego postępowania Skarżący zwracał się z wnioskiem o wyłączenie sędziów mających orzekać w sprawie, to jednak nie można zdaniem Skarżącego uznać, że swoim działaniem przyczynił się on do tak długiego okresu rozpatrywania jego środka zaskarżenia.

W ocenie autora skargi, brak rozpoznania sprawy naraża Skarżącego na bardzo poważne konsekwencje, w szczególności finansowe – uwzględnienie wniesionej apelacji stałoby się przyczynkiem do ubiegania się przez Skarżącego o świadczenie emerytalne w wyższej wysokości. O szczególnym znaczeniu przedmiotowej sprawy dla Skarżącego przemawia również fakt, że przez 20 lat żaden sąd nie skontrolował legalności zaświadczenia o wysokości uposażenia i innych należności dla celów zaopatrzenia emerytalnego, na podstawie którego Wojskowe Biuro Emerytalne w W. ustaliło Skarżącemu emeryturę wojskową. Przez cały ten okres Skarżący podejmuje działania zmierzające do skorygowania zaświadczenia o wysokości uposażenia i innych należności dla celów zaopatrzenia emerytalnego, co przełożyło się na pogorszenie stanu zdrowia Skarżącego spowodowane stresem i frustracją, jak również generowało dodatkowe koszty związane z prowadzonym postępowaniem, które Skarżący musiał pokryć. Okoliczności te, w ocenie Skarżącego, stanowią podstawę do domagania się przyznania odszkodowania w oznaczonej wysokości.

W odpowiedzi na powyższą skargę, Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] zgłosił swój udział w toczącym się postępowaniu i wniósł o oddalenie skargi.

W uzasadnieniu pisma Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] szczegółowo przedstawił przebieg czynności podejmowanych w przedmiotowej sprawie. Jak

wskazał, sprawa J. D. wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 3 sierpnia 2016 r. i po dokonaniu w niej czynności rejestrujących została skierowana do spraw oczekujących na rozpoznanie według kolejności wpływu. W związku z tym, zarządzeniem z 13 września 2017 r. wyznaczono rozprawę apelacyjną na 7 grudnia 2017 r. Na rozprawie Skarżący złożył ustnie do protokołu wniosek o wyłączenie sędziego sprawozdawcy, w związku z czym rozprawa uległa odroczeniu. Po uzupełnieniu przez Skarżącego braków formalnych ww. wniosku, Sąd Apelacyjny postanowieniem z 15 marca 2018 r. wniosek oddalił. J. D. złożył zażalenie na powyższe postanowienie i wniosek o wyłączenie 27 sędziów. Po złożeniu oświadczeń w trybie art. 49 w zw. z art. 52 § 2 k.p.c. przez objętych wnioskiem sędziów Sądu Apelacyjnego i Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny postanowieniem z 25 lipca 2018 r. odrzucił wniosek w stosunku do 3 sędziów i oddalił w stosunku do pozostałych (akta V ACo [...]). Skarżący złożył zażalenie na powyższe postanowienie, które Sąd Apelacyjny postanowieniem z 15 listopada 2018 r. odrzucił. Termin kolejnej rozprawy wyznaczono na 27 lutego 2019 r., ale wobec wniosku Skarżącego z 25 lutego 2018 r. o wyłączenie składu orzekającego, rozprawę odwołano. Po kilkukrotnym wzywaniu Skarżącego do uzupełnienia braków formalnych wniosku oraz do złożenia pism w formie czytelnej, a następnie złożeniu oświadczeń w trybie art. 49 w zw. z art. 52 § 2 k.p.c. przez objętych wnioskiem sędziów, Sąd Apelacyjny postanowieniem z 13 maja 2019 r. wniosek oddalił. Skarżący złożył zażalenie na powyższe postanowienie, które Sąd Apelacyjny postanowieniem z 28 czerwca 2019 r. oddalił. Skarżący złożył zażalenie poziome na powyższe postanowienie i Sąd Apelacyjny postanowieniem z 26 listopada 2019 r. również to zażalenie oddalił. Termin kolejnej rozprawy wyznaczono na 19 lutego 2020 r., ale wobec złożenia przez Skarżącego ustnie do protokołu rozprawy wniosku o wyłączenie składu orzekającego, rozprawę odroczone. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 17 kwietnia 2020 r. wniosek Skarżącego odrzucił na podstawie art. 53¹ k.p.c. Zarządzeniem z 30 kwietnia 2020 r. wyznaczono rozprawę na 25 czerwca 2020 r., ale wobec ograniczeń wynikających ze stanu epidemii i wejścia w życie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.) rozprawę odwołano i

sprawę zakwalifikowano do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym. Skarżący nie wyraził zgody na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym i złożył wniosek o wyznaczenie rozprawy. W związku z powyższym, wyznaczono rozprawę na 3 września 2020 r. Skarżący wniósł skargę na przewlekłość postępowania (I NSP 118/20), akta przedstawiono Sądowi Najwyższemu. Termin rozprawy odwołano z uwagi na nagłą chorobę sędziego referenta, ale wyznaczono kolejny termin na 5 listopada 2020 r. Postanowieniem z 28 września 2020 r., I NSP 118/20, Sąd Najwyższy oddalił skargę na przewlekłość postępowania.

Jak wskazał dalej Prezes Sądu Apelacyjnego w [...], przed rozprawą wyznaczoną na 5 listopada 2020 r. Skarżący złożył kolejny wniosek o wyłączenie 4 sędziów Sądu Apelacyjnego i wniosek ten postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 27 października 2020 r. został oddalony. Termin rozprawy musiał ulec odwołaniu. J. D. złożył zażalenie poziome na powyższe postanowienie, które Sąd Apelacyjny postanowieniem z 18 stycznia 2021 r. oddalił. W związku ze skargą złożoną przez Skarżącego akta sprawy zostały wypożyczone Rzecznikowi Dyscyplinarnemu i po ich zwrocie wyznaczono rozprawę na 22 września 2021 r. Wobec złożenia przez Skarżącego ustnie do protokołu rozprawy wniosku o wyłączenie sędziego, rozprawę odroczone. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 7 października 2021 r. powyższy wniosek został oddalony. J. D. złożył zażalenie poziome na powyższe postanowienie i wniosek o wyłączenie Sądu Apelacyjnego w [...] od rozpoznania sprawy. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 21 grudnia 2021 r. oddalił zażalenie i odrzucił wniosek o wyłączenie Sądu Apelacyjnego w [...] od rozpoznania sprawy.

Prezes Sądu Apelacyjnego w W. stwierdził, że czas trwania postępowania wynika z działań Skarżącego, który składając za każdym razem wnioski o wyłączenie sędziów, uniemożliwia przeprowadzenie rozprawy i rozpoznanie sprawy przez Sąd merytorycznie. Wbrew twierdzeniom Skarżącego, wiadomo z jakich przyczyn były odwoływane lub odraczane rozprawy. Okresy pomiędzy kolejnymi terminami rozpraw, co wynika z akt sprawy, nie były okresami beczynności Sądu. Wynikały z konieczności wzywania Skarżącego do uzupełniania braków formalnych wnoszonych zażaleń, wniosków i kolejnych pism procesowych. Okoliczności opisane w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2020 r. (I NSP 118/20), w ocenie Prezesa Sądu Apelacyjnego, nie ustały i postawa

procesowa Skarżącego nie uległa zmianie. Wniesienie w tych okolicznościach skargi na przewlekłość postępowania nie służy, zdaniem Prezesa Sądu Apelacyjnego, celom, jakie wskazano w ustawie.

W swej odpowiedzi na stanowisko Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...], Skarżący wskazał m.in., że jego postawa procesowa nie ulegnie zmianie – będzie składał wnioski o wyłączenie sędziego (sędziów) dopóki nie będzie miał prawa do rzetelnego procesu sądowego, tj. prawa do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

Rozstrzygając o niezasadności pierwszej skargi na przewlekłe prowadzenie postępowania w niniejszej sprawie (wniesionej 24 lipca 2020 r.), Sąd Najwyższy w uzasadnieniu swego postanowienia z 28 września 2020 r., I NSP 118/20, dokładnie opisał przebieg procedury (s. 4-6) oraz wyraził pogląd, że „w przedmiotowej sprawie na etapie postępowania odwoławczego czynności były podejmowane w sposób zarówno celowy, jak i prawidłowy, a – co trzeba podkreślić – w głównej mierze wynikały z działań Skarżącego. Skarżący winien był liczyć się z tym, że podejmowane przez niego działania – każdorazowe składanie wniosku o wyłączenie sędziów wyznaczonych do rozpatrzenia jego sprawy, a następnie każdorazowe wnoszenie zażalenia na postanowienie o nieuwzględnieniu tego wniosku – prowadzić będzie do przedłużenia rozpoznania sprawy. Postępowanie objęte skargą na przewlekłość nie zakończyło się, ale miało to miejsce z powodu działań Skarżącego, a nie zaniechań Sądu Apelacyjnego w [...] Należy zarazem zwrócić uwagę na fakt, że wszystkie wnioski Skarżącego o wyłączenie sędziów, jak i wniesione przez niego zażalenia na etapie postępowania odwoławczego zostały rozpoznane negatywnie, co wprost wskazuje na ich niezasadność. Zważywszy na tę niezasadność wniosków i zażaleń Skarżącego można więc stwierdzić, iż postępowanie objęte skargą toczy się tak długo z powodu nadużywania przez niego przysługujących mu instrumentów procesowych, skutkującego obstrukcją procesową, nie zaś z powodu zaniedbań sądu rozpoznającego sprawę w zakresie jej właściwej organizacji czy też sprawności” (s. 7-8).

Po zwrocie akt sprawy do Sądu Apelacyjnego w [...], postawa Skarżącego nie zmieniła się, co *expressis verbis* przyznaje on sam (*vide* stanowisko J. D. zaprezentowane w piśmie stanowiącym odniesienie się do odpowiedzi na skargę Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]), Skarżący dalej nadużywa swych uprawnień procesowych, składając liczne pisma i wnioski (zażalenie z 11 listopada 2020 r., wniosek o wyłączenie sędziego złożony na rozprawie 22 września 2021 r., zażalenie z 24 października 2021 r.).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 25 listopada 2020 r., I NSP 163/20, sama długotrwałość postępowania nie oznacza, iż doszło do przewlekłości postępowania. Zachodzi ona, gdy postępowanie jest długotrwałe, prowadzone

rozwlekłe i trwa ponad konieczność wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do rozstrzygnięcia, będących w związku przyczynowym z działaniem lub bezczynnością sądu. Aby rozstrzygnąć zatem, czy zwłoka w dokonaniu czynności jest nieuzasadniona, należy rozważyć nie tylko okres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny. Należy przy tym pamiętać, że czas trwania postępowania wyznaczany jest nie tylko poprzez czynności sądu, ale także przez aktywność stron.

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie może prowadzić do wniosku, że jest ono prowadzone przewlekłe. Fakt, że postępowanie odwoławcze trwa ponad pięć lat wynika w pierwszej kolejności z postawy Skarżącego, którego działania praktycznie sabotują pracę Sądu Apelacyjnego w [...]. Przykładem postawy procesowej J. D. jest jego zachowanie podczas rozprawy apelacyjnej przeprowadzonej 22 września. Skarżący złożył w toku rozprawy wnioski o: zezwolenie nagrywania przebiegu rozprawy telefonem komórkowym, zezwolenie na pozostawanie w pozycji siedzącej, połączenie sprawy niniejszej (III AUa [...]) z innymi sprawami, by ostatecznie wnieść o wyłączenie sędziego przewodniczącego.

Podsumowując stwierdzić należy, że ogólna postawa Skarżącego stanowi nadużycie prawa procesowego i nie zasługuje na ochronę prawną. J. D. z jednej strony wywodzi, że brak rozpoznania sprawy naraża go na bardzo poważne konsekwencje, z drugiej strony swoim zachowaniem nie pozwala Sądowi Apelacyjnemu w [...] na wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia.

Z tych względów, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, skarga podlegała oddaleniu w całości.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

